

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Νεανικά χρόνια γεμάτα περιπλανήσεις

Η οδύσσεια του πατέρα.....	21
Στη σκιά του πατέρα.....	25
Η αμφισβήτηση.....	33
Ερμούπολη: μια πόλη που σημάδεψε τη ζωή του.....	36
Ο γιος επιβάλλεται στον πατέρα.....	38
Ο πατέρας «φεύγει» και ο γιος ανοίγει τα φτερά του.....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η απαρχή μιας μεγάλης σταδιοδρομίας

Δικηγόρος και δημοσιογράφος.....	47
Μαρία Κατελούζου.....	50
Το πολιτικό βάπτισμα.....	50
Από το απόγειο της χαράς στα τάρταρα της λύπης.....	58
Ειρηνική ή ένοπλη μεταπολίτευση;.....	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ένας ρεαλιστής επαναστάτης

Οι συνωμοσίες της Πύλης πυροδοτούν νέα επανάσταση.....	67
«Στρατόπεδον Ακρωτηρίου».....	72
Το φιάσκο της ελληνικής επέμβασης.....	77
Με το τουφέκι και την πένα.....	80
Το τέχνασμα με τους νεκρούς και τους τραυματίες.....	83
Αθήνα: ο φόβος του πεζοδρομίου οδηγεί στον πόλεμο.....	89
Ρήγμα στο στρατόπεδο των επαναστατών.....	93
Συμφιλίωση και αποδοχή της αυτονομίας.....	100
Οι Τούρκοι «αυτοκτονούν» και η Κρήτη απελευθερώνεται.....	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η απαρχή της σύγκρουσης δύο κόσμων: Τα πρώτα χρόνια της Κρητικής Πολιτείας

Ένας πρίγκιπας στον θρόνο του Μίνωα.....	112
Ένα μοναρχικό Σύνταγμα.....	114
Χτίζοντας από το μηδέν.....	118

Το Κρητικό ζήτημα καταδικάζεται σε αποτελμάτωση.....	121
Ο περιπλανώμενος πρίγκιπας	123
Η σκευωρία κατά του Βενιζέλου.....	128
Η ταπεινωτική αποπομπή.....	134
Η μοναξιά	135
Επάνοδος στη δικηγορία.....	138
Στιγμές προσωπικές.....	139
«Γεννηθήτω Φῶς».....	141
«Μολών λαβέ».....	145
Εκλογική παρωδία.....	146
Δημαγωγία, διώξεις και αποκλεισμοί.....	150
Οι πρώτες αντιδράσεις	153
Ένα ακόμα αποτυχημένο ταξίδι του πρίγκιπα στην Ευρώπη.....	154
Η απαρχή της σύγκρουσης δύο διαφορετικών κόσμων.....	156
Η διαμόρφωση ενός ηγέτη με βαθιά φιλελεύθερη σκέψη.....	161

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Επαναστάτης με στρατηγικό ορίζοντα: Θέρισο, 1905

Η Κρητική Πολιτεία στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.....	171
Μια δύσκολη απόφαση	173
Η Αθήνα ξυπνά έντρομη.....	175
Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στο Θέρισο	177
Μια συμφιλιωτική παρέμβαση των Δυνάμεων.....	180
Εκλογές, έστω και με βία.....	183
Αποκλεισμός και τρομοκρατία	185
Μάνος - Σφακιανάκης - Φούμης	186
Ο λαός γκρεμίζει τα τείχη.....	189
Ήττες και αδιέξοδα του καθεστώτος.....	193
Σε αναζήτηση λύσης	196
Το πορτρέτο ενός επαναστάτη	201
«Άξιὸ πειθαρχία».....	209
Η επανάσταση επιτίθεται	215
Οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις σε αμηχανία, ο πρίγκιπας σε πανικό.....	220
Ένα τηλεσίγραφο με όλους τους κανόνες της εθιμοτυπίας.....	226
Η Κρήτη σε κατάσταση πολιορκίας. Η αντίσταση φουντώνει.....	229
Τα οικονομικά ελλείμματα: μια βραδυφλεγγής βόμβα.....	231
Οι νεκροί αυξάνονται, τα πολεμοφόδια τελειώνουν. Ο ρωσικός οδοστρωτήρας.....	233
Ελεγχόμενες παραχωρήσεις.....	237
Η ύστατη άμυνα της επανάστασης: η διαίρεση των αντιπάλων	239
«Τὸ ταμειὸν μας ἔχει ἀπόψε δέκα ἑννέα δραχμὰς»	243
Ανάμεσα σε συμπληγάδες	245
Μόνος απέναντι στις Μεγάλες Δυνάμεις.....	249
Μόνος απέναντι στους συντρόφους του	250

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Μετά το Θέρισο

Η θριαμβευτική επιστροφή.....	263
Οι θέσεις του Βενιζέλου κερδίζουν έδαφος.....	264
Εκλογές υπό καθεστώς αφόρητης τρομοκρατίας.....	268
Ένα μεγάλο βήμα προς την ένωση.....	270
Μια νέα πραγματικότητα. Η προφητεία του Λουμπάνσκι.....	272
Η επανόρθωση ενός λάθους: το νέο Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας.....	275
Μια ματιά στην πόλη του Βενιζέλου στο γύρισμα του αιώνα.....	277
Μια νέα σελίδα για την Κρήτη και τον Βενιζέλο.....	283
Οι προκλήσεις των Νεότουρκων. Τα ατελείωτα λάθη της Αθήνας.....	287
«Εύγνωμονούντες προπέμπομεν».....	291
«Νά επικουρήσωμεν τήν κινδυνεύουσα μητέρα».....	293
Λίγο προτού το σκάφος βυθιστεί.....	295
Η ενότητα της χώρας στα χέρια του.....	302
Το μεγάλο άλμα.....	306

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Στην ελληνική πολιτική σκηνή

Η θριαμβευτική υποδοχή.....	315
Η πρώτη νίκη στην ελληνική Βουλή.....	318
Η μεταστροφή των ανακτόρων.....	319
«Ή πρώτη ἀληθῶς οἰκουμενική κυβέρνησις».....	325
«Ένας τόνος επίσημος διὰ τὴν ἀνάγκην μιᾶς νέας πνευματικῆς κινήσεως».....	330
Η προεκλογική περίοδος.....	331

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Ο Βενιζέλος πρωθυπουργός: οι πρώτες μεγάλες τομές

Απέναντι σε μια οπισθοδρομική κοινωνία.....	338
«Έθνικὸν ἀνάθεμα» κατά των «ἀνισορρόπων» οπαδῶν της δημοτικής.....	340
Η πρώτη αναμέτρηση με τη φεουδαρχία.....	345
Σε ποιον ανήκει ο στρατός;.....	347
Δεν κάνει ρουσφέτια, ξενυχτά στη Βουλή, διαβάζει στον Ιλισό, παίζει μπριτζ.....	356
Οι Κρητικοί αδημονούν και οι Τούρκοι караδοκούν.....	359
Έξοδος από την απομόνωση: η συμμαχία με τη Βουλγαρία.....	362
«Άδελφοκτόνος Κάιν».....	366
Η εξωτερική πολιτική στα χέρια της υπεύθυνης κυβέρνησης.....	370

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Στην εποχή των Βαλκανικών Πολέμων

Ανασφάλεια, αβεβαιότητα και ηττοπάθεια.....	377
Η πρώτη νίκη του πολέμου.....	382
Ο θρύλος των Ύδραίων ναυμάχων αναβιώνει.....	385
Θεσσαλονίκη, το μήλον της έριδος.....	388
Για λίγες ώρες κρίθηκε η τύχη της Θεσσαλονίκης.....	395
Σύγκρουση στρατιωτικών δεδομένων και πολιτικών επιταγών ή ο ορίζοντας του Επιτελείου έφτανε μέχρι τον Αλιάκμονα;.....	398
Η στρατιωτική ηγεσία αδυνατεί να προσδιορίσει τους επιχειρησιακούς στόχους.....	401
«Τò μέλλον τής Ελλάδος θά άποφασισθῆ στό Λονδίνο».....	403
Προτού τελειώσουν οι εχθροπραξίες με την Τουρκία, νέος πόλεμος στον ορίζοντα.....	407
Στο μέτωπο εμψυχώνει τον μαχόμενο στρατό.....	410
Ειρήνη με την Τουρκία, πόλεμος με τη Βουλγαρία.....	413
Πόλεμος και ειρήνη.....	418
Η Realpolitik υπερισχύει της αδιαλλαξίας.....	422
Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου: ο χάρτης των Βαλκανίων αλλάζει.....	428
Όνειρα για μια απόλυτη μοναρχία.....	432
Η ελληνική σημαία κυματίζει περήφανα στον Φιρκά.....	435
Στιγμές συγκίνησης, στιγμές χαράς.....	437

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Η μεταμόρφωση μιας χώρας

Προς ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα.....	446
Τα πρώτα θεμέλια της μεγάλης αγροτικής μεταρρύθμισης.....	448
Από την ανομία στο κράτος δικαίου.....	450
Η απεξάρτηση από την κομματική πατρoνία. Οι αλλαγές στη δημόσια διοίκηση και τους δήμους.....	454
Το δικαίωμα στον συνδικαλισμό και μία άνευ προηγουμένου ανατροπή στη σχέση κεφαλαίου και εργασίας.....	456
Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση απέναντι στους υπερασπιστές της οπισθοδρόμησης.....	460
Φιλελεύθερος, ριζοσπάστης και κοινωνικός μεταρρυθμιστής.....	465
Οι Ευρωπαίοι Φιλελεύθεροι και το ελληνικό Κόμμα Φιλελευθέρων.....	470

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Ο Πόλεμος: μια μεγάλη ευκαιρία για την έξοδο από την ασφυκτική περικύκλωση

Μπροστά στα νέα δεδομένα.....	482
Ελλάδα και Τουρκία στις παραμονές νέας σύρραξης.....	485

Ο πόλεμος χτυπάει την πόρτα της Ελλάδας	489
Η βουλγαροτουρκική απειλή παραμένει ζωντανή.....	493
Η κρυφή διπλωματία των ανακτόρων.....	495
Η Τουρκία μπαίνει στον πόλεμο. Η τύφλωση της Αντάντ	497

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Ολοταχώς προς τον Εθνικό Διχασμό

Δαρδανέλλια: ευκαιρία για ξεκαθάρισμα των εσωτερικών λογαριασμών.....	507
Σίλασι: ο Βενιζέλος, φύση γενναιόδωρη απέναντι στους αντιπάλους του.....	513
Το «κόμμα της αυλής» διορίζει πρωθυπουργό τον Γούναρη.....	517
«Άνευλαβής» και «λυκόσκυλο» με άγρια ένστικτα ή «έντελλεκτωέλ»;	522
Βενιζελικοί και βασιλικοί τον αποθεώνουν στην Αίγυπτο	525
Αναποφάσιστοι, ερασιτέχνες και υποκριτές.....	526
Κατάρες για τον Βενιζέλο και ικεσίες στον Ύψιστο για την υγεία του βασιλιά	528
«Άφου ό κ. Βενιζέλος έπιμένει νά δεχθῆ καί δεύτερη κλωτσιά, θά τοῦ τῆν δώσω»....	531
Αθήνα, Βερολίνο, Βιέννη, Σόφια στήνουν το σκηνικό της αποπομπής του Βενιζέλου.....	535
«Απαλλάχθηκα από τον Βενιζέλο»	539
Κύπρος: «Το ζήτημα της ένωσης έκλεισε για πάντα».....	543
Αγώνας για την αναστήλωση των ελευθεριών του λαού	547
Η φιλογερμανική στάση της Αθήνας προξενεί αντιδράσεις σε Λονδίνο και Παρίσι..	550
Αιχμάλωτοι μιας μεροληπτικής ουδετερότητας και των επιλογών του Βενιζέλου.....	553
Η θριαμβευτική αποχή των Φιλελευθέρων και η απάντηση των στρατοπέδων	555
Η απόσταση μεταξύ των δύο παρατάξεων διευρύνεται	557
Η χώρα διασύρεται διεθνώς και χάνει την ανεξαρτησία της.....	558
Η «νεαρά ελληνική άπολυταρχία» εξαπολύει το πρώτο κύμα τρομοκρατίας	561
Η Ελλάδα διαμελίζεται. Επαναστάτης και πάλι.....	566
Κρήτη, νησιά, Μακεδονία: το επαναστατικό ρεύμα εξαπλώνεται.....	571

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Δύο κράτη σε μια διχασμένη χώρα

Το κράτος της Θεσσαλονίκης: προτεραιότητα η οργάνωση στρατού.....	585
Η πρόσκαιρη προσέγγιση Κωνσταντίνου και Αντάντ, απειλή για τα συμφέροντα της χώρας	590
Εμφύλια πάθη.....	592
Οι τρομερές ημέρες των Νοεμβριανών.....	595
Ο κλοιός γύρω από τον Κωνσταντίνο σφίγγει	602
«Λίθος ανάθεματος κατά τοῦ μουσαροῦ προδότου».....	603
«Ελιά, ελιά και Κώτσο βασιλιά!».....	605
Οι τελευταίες μέρες του Κωνσταντίνου στον θρόνο	610
Ο Βενιζέλος επιστρέφει νικητής	615
Η διαχρονική σημασία της αλληλεγγύης των ελεύθερων λαών.....	616

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το κράτος ενωμένο στον πόλεμο

«Μεθαύριο μας κουβαλιέται ο Σατανάς!»	631
Η κατάληψη του μοναρχικού κράτους	632
Λιποταξίες, στάσεις και καταστολή	636
Ο πόλεμος για το ψωμί	639
Λίγος «Ριγκολέτο» πριν από ένα κρίσιμο ταξίδι στην Ευρώπη.....	640
Η νίκη του Σκρα αλλάζει τους σχεδιασμούς των Συμμάχων	644
Το τέλος του πολέμου. Η δικαίωση του Βενιζέλου.....	649
Πέπλος σιωπής για τη νίκη στα Βαλκάνια.....	654
Ελλάδα, Σερβία, Ρουμανία συνασπίζονται απέναντι στους ανταπαιτητές	655
Καβούρ - Βενιζέλος: βίοι παράλληλοι.....	657
Ιδεαλισμός και λίγη θρασύτητα.....	658
Οι αγεφύρωτες ελληνοϊταλικές διαφορές.....	660
Παρίσι: το Συνέδριο της Ειρήνης.....	661
«What a magic name!».....	664

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Ο αγώνας για τη Σμύρνη

Σμύρνη: οι παραμονές	669
Υπήρχε άλλη λύση;.....	674
Βενιζέλος: η ελληνική ελευθερία σημαίνει ισότητα και δικαιοσύνη.....	677
Ο Κεμάλ επί σκηνής	685
Βασανιστική αναμονή σε όλα τα μέτωπα	687
Κωστής Παλαμάς: «Άνδρας μεγαλεπήβολος, ήγῆτωρ ἑνὸς ἔθνους»	689
Βούτυρο, μαρμελάδα και βιβλία για τους στρατιώτες στο μέτωπο	693
Η μουσουλμανική αλληλεγγύη ξυπνά	695
Ο Βενιζέλος του εσωτερικού εναντίον του Βενιζέλου του εξωτερικού	696
Φωνές των συντηρητικών: το ανώτατο συμμαχικό συμβούλιο είναι αιχμάλωτο του Βενιζέλου	698
Συνωμοσίες και ενθουσιασμός.....	700
Οι κεμαλικοί επιτίθενται και οι Άγγλοι «παραδίδονται» στον Βενιζέλο.....	702
Οι νίκες του ελληνικού στρατού διαφεύδουν τα προγνωστικά των Δυτικών στρατηγών	704
Τέσσερις πένες σταλμένες από τους αλύτρωτους Έλληνες και τους Κρητικούς.....	707
Η πορσελάνη των Σεβρών ραγίζει	709
Ένας πίθηκος αλλάζει την Ιστορία	713
Η χαμένη ευκαιρία της εθνικής συμφιλίωσης.....	715
Το αδιαπέραστο τείχος των ελληνικών στρατευμάτων.....	717

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

Το ειρηνικό έργο της αναδημιουργίας

Πρώτα οι άνθρωποι.....	725
Η Μακεδονία στο χείλος της αβύσσου.....	727
Τα οικονομικά μιας εμπόλεμης χώρας.....	729
Από την «παρδαλή» φορολογία στη φορολόγηση των κερδών από τον πόλεμο.....	730
Η απελευθέρωση των κολίγων.....	733
«Μὲ κατηγοροῦν ὅτι ἀφύπνισα τοὺς ἐργάτες...».....	734
Η μεγάλη εκπαιδευτική αλλαγή.....	738
Η καλλιτεχνική άνοιξη.....	741

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η αυτοκτονία ενός έθνους

Ψευδαισθήσεις και ανάγκη νομιμοποίησης από τον λαό.....	749
Η συνειδητή εξαπάτηση του λαού.....	751
«Δὲν εἶμαι καμωμένος ἀπὸ ὕφασμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γίνονται οἱ δικτάτορες...».....	754
Πρωτογονισμός, ιδεολογική σύγχυση, ανασφάλεια, αντιευρωπαϊσμός: το ρεύμα που σαρώνει.....	756
Όταν ένας λαός ψηφίζει, είναι δυνατόν να μην ευθύνεται για τις επιλογές του;.....	758
Η ετυμηγορία του «μεγαλειστάτου» λαού.....	759
Πανηγύρια στην Ελλάδα, πανηγύρια και στην Τουρκία.....	760
Οι περιστασιακές πλειοψηφίες μπορούν να κρίνουν τις τύχες των λαών;.....	763
«Σὰν κακοῦργοι φεύγομε...».....	765

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΟ

Η προκλητική επιστροφή των ηττημένων του πολέμου

Έκπληξη και οργή στην Ευρώπη.....	771
Βέλγιο - Ελλάδα: διαφορετικές λύσεις για το ίδιο πρόβλημα.....	774
Η ψευδαίσθηση των εύκολων θριάμβων.....	777
Υποστηρικτής των εθνικών δικαιών, παρά τη θέληση των αντιπάλων του.....	778
Βενιζέλος και Μεταξάς: άμεση σύμπτυξη του μετώπου.....	783
Ήττες διπλωματικές, ήττες στρατιωτικές και μία χαμένη ευκαιρία.....	785
Η ακαμψία του Μεταξά και η σύγχυση της κυβέρνησης.....	789
Οικονομικές στεναχώριες, συκοφαντίες και λίγος χρόνος για τα παιδιά του.....	792
Η σκοτεινή εικόνα.....	795
Πόλεμος, και ας καταστραφούμε: η απάντηση στην τελευταία μεγάλη ευκαιρία για την ειρήνη.....	797
Στο έλεος του «Θεού της Ελλάδος» και του Επιτελείου.....	798
Η μοιραία απόφαση.....	800
Η ανθρωποθυσία.....	801

Μια γυναίκα παρηγοριά στις «απιστίες της δόξας».....	805
Ανάμεσα σε Καλιφόρνια, Κούβα και Περού, συναντά έναν άλλο εξοστραχισμένο ...	808
Ο Πατριάρχης, ο Αττίκ και η «μετανιωμένη» Ελλάδα	811
Αντί εθνικής συμφιλίωσης, ρεβανσισμός και τρομοκρατία	814
Άτολμοι και αναποφάσιστοι, καρτερούν το τέλος	816
Ο βαρύς χειμώνας: αποκαρδίωση στο μέτωπο, ηττοπάθεια στην Αθήνα	818
Η ειρήνη των κοιμητηρίων.....	820

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΝΑΤΟ

Η μεγάλη καταστροφή: Όταν έλειψε ο στρατηγικός εγκέφαλος

Ο πόλεμος είχε χαθεί πριν ακόμα ξεκινήσει.....	828
Ήταν μοιραία και αναπόφευκτη η καταστροφή;	833
Η απόλυτη στρατηγική σύγχυση	837
«Έπιστρέφομε νικημένοι, κατεστραμμένοι»	840
Ανάμεσα σε συντριμμία.....	844
Το μίσος φωλιάζει στις ψυχές των προσφύγων.....	848
Ο γολγοθάς της Λωζάννης	850
Χωρίς την τιμωρία των υπαιτίων της Καταστροφής είναι αδύνατη η ανασυγκρότηση του στρατού.....	854
Πόλεμος; Σαν να έπαιζαν την τύχη της Ελλάδας στα χαρτιά.....	856
Στον πιο άχαρο ρόλο της ζωής του.....	860
«Την ειρήνην αυτή θα την καταπιούμε όπως παίρνουμε τὸ ρετσίνολαδο».....	863
Τελεσίγραφο προς τον Ισμέτ: πολεμική αποζημίωση σημαίνει πόλεμο.....	864

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ

Εποχή εθνικής αβεβαιότητας

Σκοτεινά προμηνύματα	874
Τα πάθη κοχλάζουν και οι «σωτήρες» караδοκούν	875
Συμβουλές κατευνασμού.....	878
Μια πρόωρη επιστροφή	880
Ένας απρόθυμος πρωθυπουργός σε δοκιμασία.....	882
Άδικες κατηγορίες προκαλούν λιποθυμικό σοκ.....	883
Λίγα αξιαγάπητα πρόσωπα	885
Φίλοι και αντίπαλοι τον διώχνουν από την Ελλάδα.....	887
Οι διάδοχοι του Βενιζέλου σε ρόλο μαριονέτας	888
Η πρώτη ελληνική δικτατορία.....	891
Εγωισμοί και ζήλιες. Καταφύγιο ο Θουκυδίδης.....	894
Σωσίβιο για τους επιγόνους του	898
Σπιναλόγκα: «Καὶ ὡς τάφος ἀκόμη εἶναι ἀνεπαρκής».....	901
Επιτέλους, ξανά στο σπίτι της ζωής του	902
Χαλέπα: κέντρο πολιτικού προσκυνήματος.....	906
Για την ενότητα του έθνους έτοιμος να θυσιάσει τον εαυτό του	909

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ

Πρωθυπουργός ξανά

Στον δρόμο για τις εκλογές.....	915
Ειλικρίνεια που τρομάζει.....	916
Η παγωμένη εικόνα.....	919
«Έντιμος, αισιόδοξος και φιλελεύθερος».....	922
Στον εκβιασμό απαντά με εκβιασμό.....	925
«Θά κάμω τήν πολιτικήν ποῦ συμφέρει τήν Ἑλλάδα».....	927
Ὅχι δεσμεύσεις αντίθετες στη διεθνή νομιμότητα.....	930
Το Βελιγράδι υποχωρεί: «Απόυ 'χει δυο αγαπητικιές έχει χαρά μεγάλη...».....	933

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ορμητική συνέχεια: ανοικοδόμηση, ειρήνη, ύφεση

Η εξάλειψη της ληστείας.....	939
Ένα δικαστήριο για την προστασία των πολιτών από τις αυθαιρεσίες του κράτους....	940
Η Γερουσία αντίβαρο στα σχέδια των μοναρχικών.....	941
Το «αξεπέραστο όριο» της μεγάλης πολεοδομικής μεταρρύθμισης.....	942
Μια τράπεζα για τους αγρότες.....	943
Ο θρίαμβος της Χάγης.....	944
Πόλεμος εναντίον του πολέμου.....	947
Μεγάλα έργα και μεταρρυθμίσεις σε ολισθηρό έδαφος. Συγκρούσεις και συνεργασία με τις ξένες εταιρείες.....	949
Η μεγαλύτερη αναδιανομή γης στην Ευρώπη. Η εικόνα της υπαίθρου αλλάζει.....	952
Για πρώτη φορά ο αγρότης αισθάνεται κοντά του το κράτος.....	957
Μια χώρα στο έλεος θανατηφόρων επιδημιών.....	958
Η χαμένη ευκαιρία της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης.....	961
Η μεταρρύθμιση ενός χαοτικού εκπαιδευτικού συστήματος.....	963
Χιλιάδες σχολεία: μια ευτυχημένη στιγμή της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής.....	966
Ένα θέατρο για τη διαπαιδαγώγηση του λαού. «Δρόμος έλληνικός» για την τέχνη.....	969
Αντί για αποθήκες με αρχαία, σύγχρονα μουσεία.....	971
Η γενιά του '30 «γέννημα του Βενιζέλου».....	973
Η τελευταία μεγάλη προσφορά του στον νομικό πολιτισμό της χώρας.....	974

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΤΡΙΤΟ

Η αμφισβήτηση

Τα πρώτα σύννεφα.....	986
Το ιδιώνυμο.....	990
Η απαρχή μιας σκοτεινής περιόδου για την Ευρώπη.....	995
Η αισιοδοξία εμψυχώνει έναν ολόκληρο λαό.....	996
«Άλλ' ή Τουρκία γνωρίζετε, κύριοι, δέν ήττήθη».....	997
Σβήνοντας τα όνειρα και τις ψυχώσεις πέντε αιώνων.....	1001

«Κακοῦργε πρωθυπουργέ, γιατί τρέμεις;».....	1006
Το Κυπριακό δοκιμάζει τη Realpolitik του Βενιζέλου. Εκκλήσεις χωρίς ανταπόκριση.....	1010
Η εξέγερση του 1931 οδηγεί το Κυπριακό πολλά χρόνια πίσω.....	1012
Το τίμημα της κρίσης: αυτοκτονίες, εκατομμύρια άνεργοι και πεινασμένοι.....	1014
Ένας αγωνιστής των Λευκών Ορέων απέναντι στη θύελλα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.....	1015
«Βλέπω πολύ μαύρο τὸ μέλλον τοῦ κόσμου».....	1019
Μοιρολάτρη: μια κατηγορία που τον εξοργίζει.....	1021
Τα έργα και τα μέτρα φέρνουν ανάκαμψη.....	1023
Ένας πρωθυπουργός σε περίοδο οικονομικής κρίσης.....	1025
Προσωπικές ευαισθησίες και ενασχολήσεις.....	1029

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η πτώση

Αμοραλισμός, λαϊκισμός, οικονομική κρίση: τρεις ακαταμάχητοι αντίπαλοι.....	1036
Ο εφιάλτης παραμένει και ο Βενιζέλος σχηματίζει την τελευταία του κυβέρνηση..	1039
Αλήθεια προς τον λαό, όσο πικρή κι αν είναι.....	1041
Το κεράκι που τρεμοσβήνει: ένα δυσοίωνα όνειρο.....	1043
Το ίδιο λάθος δύο φορές; Τα ιστορικά απωθημένα ενός στρατηγού.....	1044
«Θά μπορούσσω ἐγὼ νὰ καταβάλω αὐτὸν τὸν γίγαντα;».....	1046
Οι μισοί Έλληνες με κυνηγούν με ένα πιστόλι.....	1049
«Γίγαντες τοῦ ἀντιβενιζελισμοῦ» – κι ας είναι δολοφόνοι.....	1052
Η δημοκρατία σε κίνδυνο.....	1055
Μαθήματα εξωτερικής πολιτικής.....	1058
Προς την αναπόφευκτη σύγκρουση.....	1062
Προαγωγοί και δολοφόνοι υπό την προστασία του κράτους.....	1065
Διδάγματα από το παρελθόν και απαισιόδοξα μηνύματα για το μέλλον.....	1068
Στο καταφύγιο της Χαλέπας.....	1069
Η απειλή του ολοκληρωτισμού.....	1071
Πρώιμος ντεγκολισμός.....	1073
Βενιζέλος ή δικτατορία της άκρας Δεξιάς;.....	1075
Η έκρηξη του κινήματος: ένα πραγματικό φιάσκο.....	1078
Η συνέχιση του αγώνα οδηγούσε σε εμφύλια σύρραξη.....	1081
Μια τελευταία βουρκωμένη ματιά.....	1086
Η θλιβερή πορεία προς την εξορία.....	1087
Θέμα τιμής η επιβίωση των αξιωματικών που είχαν θυσιάσει τις καριέρες τους....	1088
Η δημοκρατία λίγο πριν από τον ενταφιασμό της.....	1089

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Το τέλος

Μπροστά σε τετελεσμένα γεγονότα.....	1097
Ο πόλεμος θα ξεκινήσει πάλι από τη Γερμανία.....	1100
Αγωνία για τη δημοκρατία και την Κύπρο.....	1104
«Κι αν πέθανε, για μᾶς ποτέ δὲ θὰ πεθάνη...».....	1105

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Μια μεγάλη παιδαγωγική παρακαταθήκη	1114
-------------------------------------	------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προσωπικότητες της πολιτικής και της διανόησης για τον Ελευθέριο Βενιζέλο	1134
--	------

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1139